

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Κύκλος Δικαιωμάτων του Ανθρώπου

Θέμα:

ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΛΑΒΗ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗ ΑΙΤΗΜΑΤΩΝ ΑΣΥΛΟΥ ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ ΑΛΛΟΔΑΠΩΝ ΑΘΗΝΩΝ

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπιστώνει σοβαρά προβλήματα κατά το αρχικό στάδιο υποβολής και εξέτασης μιας αίτησης ασύλου, τα οποία αφορούν τόσο την εφαρμογή της διεθνούς και εθνικής νομοθεσίας για το πολιτικό άσυλο, όσο και την τήρηση των διατάξεων για τις διοικητικές διαδικασίες

Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη:

Ανδρέας Τάκης

Ειδικοί Επιστήμονες:

Καλλιόπη Στεφανάκη, Χρύσα Χατζή

ΙΟΥΝΙΟΣ 2005

A. Σεπτέμβριος 2003 : Α' Φάση ενασχόλησης της Αρχής με τα ζητήματα ασύλου στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών

Ο Συνήγορος του Πολίτη, ήδη από το α' εξάμηνο του έτους 2003, είχε γίνει αποδέκτης ικανού αριθμού αναφορών που έθιγαν το ζήτημα της παραλαβής και εξέτασης των αιτημάτων ασύλου αλλοδαπών που απευθύνονταν στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, σε σχέση με την τήρηση των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης του 1951 για το Καθεστώς των Προσφύγων και του Π.Δ. 61/1999 για τις διαδικασίες αναγνώρισης του καθεστώτος του Πρόσφυγα. Λόγω της κρισιμότητας των αναφερομένων προβλημάτων είχε πραγματοποιηθεί αυτοψία από κλιμάκιο επιστημόνων (15.5.2003) και είχε αποσταλεί έγγραφο με τις διαπιστώσεις και τις προτάσεις της Αρχής, για τη διαμόρφωση των οποίων ελήφθησαν υπόψη και προγενέστερα διατυπωθείσες θέσεις της Διεύθυνσης Αλλοδαπών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (έγγραφο με αριθ.πρωτ.1386/2394/2987/4392/03.2.1/12.9.2003).

A1. Προβλήματα που διαπιστώθηκαν από την Αρχή : υπέρμετρη καθυστέρηση στη χορήγηση της «ροζ κάρτας» με συνέπειες την ανασφάλεια δικαίου ως προς τα πρόσωπα που κατέχουν την ιδιότητα του «αιτούντος άσυλο» και την αδυναμία απόλαυσης των δικαιωμάτων που κατοχυρώνει ως προς αυτούς ο νόμος

«Εν όψει των ανωτέρω καταγγελιών, διαπιστώνοντας από τα συνημμένα στις αναφορές αντίγραφα αιτήσεων ότι το σύστημα κατάθεσης και εξέτασης ενός αιτήματος ασύλου έχει όντως μεταβληθεί, τόσο από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών όσο και από το Τμήμα Αλλοδαπών Δυτικής Αττικής (με αφορμή την αναφορά του ανηλίκου H.W., ο οποίος συνελήφθη και καταδικάστηκε για παράνομη είσοδο στη χώρα ενώ ήταν κάτοχος της «*αίτησης*», δηλαδή αιτών άσυλο, λόγω του γεγονότος ότι, αδυνατώντας να επιδείξει το νομιμοποιητικό της παραμονής του έγγραφο, δεν μπόρεσε έγκαιρα να διαπιστωθεί η ιδιότητά του ως αιτούντος άσυλο), και λαμβάνοντας υπόψη ότι

α) στην ήδη διαγνωσθείσα, με αφορμή προηγούμενες αναφορές, υπέρμετρη καθυστέρηση -μέχρι ενάμισι έτος- για την ολοκλήρωση της εξέτασης των αιτημάτων ασύλου, από το στάδιο της λήψης των δακτυλικών αποτυπωμάτων και της παράδοσης του Υπηρεσιακού Σημειώματος έως τη διενέργεια της συνέντευξης και την παράδοση του Δελτίου Αιτήσαντος Άσυλο Αλλοδαπού-«*ροζ κάρτα*», προστίθεται πλέον και καθυστέρηση έως και έντεκα μηνών (συνολικά 2,5 χρόνια) με την εισαγωγή ενός νέου προκαταρκτικού σταδίου μεταξύ κατάθεσης της αίτησης και λήψης των δακτυλικών αποτυπωμάτων,

β) καθ' όλη τη διάρκεια αυτού του διαστήματος οι αλλοδαποί-αιτούντες άσυλο παραμένουν στη χώρα σε ένα καθεστώς απλής ανοχής, στερούμενοι των δικαιωμάτων που τους παρέχει ο νόμος, όπως το δικαίωμα εργασίας και δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης, καθώς δεν είναι εφοδιασμένοι, όπως επιβάλλεται, με το Δελτίο Αιτήσαντος Άσυλο Αλλοδαπού,

γ) η κατοχή εκ μέρους των αλλοδαπών αυτού του εγγράφου δεν δημιουργεί καμία ασφάλεια δικαίου στον κάτοχο αλλοδαπό, αφού (i) συνήθως, δεν φέρει ούτε την πλήρη σφραγίδα της αιτιολογίας, παρά μόνο τη στρογγυλή σφραγίδα του Τμήματος Αλλοδαπών και μία χειρόγραφη ημερομηνία, (ii) καθώς είναι συμπληρωμένο πολλές φορές από τους ίδιους του αλλοδαπούς, τα στοιχεία που περιέχει είναι ακατάληπτα, και (iii) δεν φέρει κανένα αριθμό πρωτοκόλλου,

δ) από τις ατομικές περιπτώσεις που αναφέρθηκαν δεν φαίνεται να τηρείται κάποια σειρά προτεραιότητας (π.χ. αλλοδαπή η οποία φέρεται να εμφανίστηκε στις 11.9.2002 παίρνει ημερομηνία για 1.8.2003, ενώ ο σύζυγος φερόμενος ως εμφανισθείς στις 4.12.2002 παίρνει ημερομηνία για 26.3.2003) ούτε εξηγείται η χρήση στη μία περίπτωση της σφραγίδας με το πλήρες κείμενο, ενώ σε άλλες, όχι,

ο Συνήγορος του Πολίτη, με το υπ' αριθ. πρωτ. 1386.03.2.1/12.5.2003 έγγραφό του, αποφάσισε τη διενέργεια αυτοψίας και άλλων εξεταστικών πράξεων στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών...»

A2. Διαπιστώσεις αυτοψίας : Μερική παραλαβή αιτημάτων και διοικητικές παρατυπίες

«Το κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη διαπίστωσε ότι η υποδοχή των αλλοδαπών, οι οποίοι επιθυμούσαν να καταθέσουν αίτηση ασύλου γινόταν στο ισόγειο του νεόκτιστου κτιρίου σε κόσμιες συνθήκες καθώς, στις 9.30 π.μ, ώρα κατά την οποία πραγματοποιήθηκε η επίσκεψη, δεν υπήρχε συνωστισμός αλλοδαπών. Τόσο από τα διαλαμβανόμενα στο έγγραφο της Δ/νσης Αλλοδαπών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (βλ. παρακάτω), όσο και από δηλώσεις των μη κυβερνητικών οργανώσεων, εικάζεται ότι η προσέλευση αλλοδαπών θα είναι μεγαλύτερη κάθε Δευτέρα, καθώς το Τμήμα Αλλοδαπών έχει ανακοινώσει ότι η παραλαβή των αρχικών αιτήσεων ασύλου θα γίνεται μόνο αυτήν την ημέρα, χωρίς να αποκλείεται η παραλαβή και σε άλλες ημέρες. Τους αιτούντες άσυλο υποδέχονταν δύο υπάλληλοι, ένας εκ των οποίων σφράγιζε την ήδη συμπληρωμένη αίτηση και ο άλλος κατέγραφε σε ένα βιβλίο το ονοματεπώνυμο του αλλοδαπού και την ημερομηνία που του υποδεικνύετο να προσέλθει, προκειμένου να αρχίσει η διαδικασία εξέτασης του αιτήματος. Από ερώτηση που έγινε προς αλλοδαπό ο οποίος περίμενε στην ουρά, προέκυψε ότι το έντυπο της αίτησης είχε αγορασθεί από άλλον αλλοδαπό στην Ομόνοια έναντι 10 ευρώ. Στην είσοδο του κτιρίου υπήρχε αστυνομικός με πολιτική περιβολή, ο οποίος έκανε ερωτήσεις στους εισερχόμενους στο προαύλιο για τον λόγο της επίσκεψής τους και τους κατηύθυνε καταλλήλως. Δεν παρατηρήθηκαν, τουλάχιστον εντός του προαυλίου, κινήσεις για ύποπτες συναλλαγές μεταξύ αλλοδαπών».

A3. Θέσεις της Διοίκησης: Αδυναμία διαχείρισης του όγκου των αιτήσεων που κατατίθενται

«Σύμφωνα με τις απόψεις της Διοίκησης, η αλλαγή της πρακτικής ως προς την παραλαβή αιτήσεων ασύλου και την έναρξη εξέτασής τους, οφείλεται στον πολύ μεγάλο αριθμό αιτούντων άσυλο που παρουσιάστηκαν στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών τόσο τον Δεκέμβριο του 2002 (4.500 αιτήσεις) όσο και τους πρώτους τρεις μήνες του τρέχοντος έτους (12.753 αιτήσεις). Δεδομένου ότι η δυνατότητα περαιώσεως της παραλαβής αιτήματος ασύλου από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών ανέρχεται σε 30 αιτήματα την ημέρα, η διεκπεραίωση όλων αυτών των αιτημάτων όχι μόνο εντός των νομίμων προθεσμιών, αλλά και σε οποιονδήποτε εύλογο χρόνο, παρίστατο αδύνατη.

Ως εκ τούτου, υιοθετήθηκε το σύστημα της σφράγισης των αιτήσεων και του καθορισμού μεταγενέστερης ημερομηνίας προσέλευσης του αλλοδαπού, με απώτερο επιθυμητό στόχο, κατά τους ισχυρισμούς του Προϊσταμένου του Γραφείου Ασύλου, την κατάργηση στην πράξη των Υπηρεσιακών Σημειωμάτων και τη διενέργεια πλέον, κατά την εν λόγω ημερομηνία, όχι μόνο των προκαταρκτικών πράξεων της διαδικασίας εξέτασης, αλλά και της συνέντευξης, έτσι ώστε οι αλλοδαποί να εφοδιάζονται αμέσως με τη «ροζ κάρτα». Σε γνώση του Συνηγόρου του Πολίτη δεν έχει περιέλθει καμία τέτοια περίπτωση, αντίθετα, από τις ατομικές περιπτώσεις, στις οποίες κάνει αναφορά το έγγραφο της Δ/νσης Αλλοδαπών, προκύπτει ότι η καθοριζόμενη ημερομηνία αφορά πάντα τη δακτυλοσκόπηση και την παράδοση του Υπηρεσιακού

Σημειώματος, και ουδόλως τη διενέργεια, την ίδια ημέρα, και της συνέντευξης.

Στην αρχική έλλειψη οργάνωσης, αποδίδεται η ύπαρξη δύο τύπων εγγράφων με δύο διαφορετικές σφραγίδες, καθώς η σφραγίδα με το κείμενο επινοήθηκε και άρχισε να χρησιμοποιείται μετά την έναρξη εφαρμογής του νέου συστήματος. Ομοίως, αρχικά, δεν ετηρείτο μητρώο, δεν καταγράφονταν δηλαδή οι αλλοδαποί αιτούντες άσυλο σε κάποιο κατάλογο της αστυνομίας, με αποτέλεσμα να μην μπορούν να εντοπισθούν τα στοιχεία συγκεκριμένων αιτηθέντων.

Όσον αφορά στην ανακολούθια των καθοριζόμενων ημερομηνιών, σύμφωνα με το έγγραφο της Δ/σης Αλλοδαπών, αυτή οφείλεται στο γεγονός ότι το χρονικό διάστημα αναμονής αποτελεί συνάρτηση του μεγάλου αριθμού των αιτημάτων ασύλου, ώστε σε περιόδους κατά τις οποίες παρατηρείται μεγάλη προσέλευση, να ορίζονται πιο μακρινές ημερομηνίες. Η αιτιολογία αυτή δεν επαρκεί βέβαια για να στηρίξει την ανορθολογικότητα και την ανισότητα ενός συστήματος που επιτρέπει σε κάποιον να εξυπηρετείται νωρίτερα από εκείνον που είχε χρονικά προηγηθεί. Από την προσεκτική μελέτη των ημερομηνιών στο συνημμένο στο παρόν έγγραφο κατάλογο του *ΕΣΠ*, αντίγραφο του οποίου παραδόθηκε και στον κ. Μουστάκα για διερεύνηση της κάθε αναγραφόμενης περίπτωσης χωριστά, γίνεται φανερή η παντελής έλλειψη ορθολογικού σχεδιασμού στον καθορισμό των ημερομηνιών. Επιπλέον, ο κ. Μουστάκας δήλωσε στους συνεργάτες του Συνηγόρου του Πολίτη ότι, όταν υπήρξαν διαμαρτυρίες, κυρίως από ΜΚΟ, για την υπέρμετρη καθυστέρηση σε σχέση με τα νομίμως προβλεπόμενα, άρχισε η υπηρεσία του να ορίζει συντομότερες προθεσμίες, έτσι ώστε να επανέρχονται πιο κοντά στο 3μηνο. Κάτι τέτοιο όμως προϋποθέτει ότι η υπηρεσία αντιμετωπίζει ως εφικτό να ξεκινήσει η εξέταση εντός της καθοριζόμενης συντομότερης προθεσμίας, πρόβλεψη η οποία δεν συνάδει με τον βασικό ισχυρισμό της Διοίκησης περί μεγάλου αριθμού αιτήσεων και αδυναμίας ανταπόκρισης στις ανάγκες παραλαβής των αιτημάτων.

... Τέλος, ως προς το ζήτημα του χρηματισμού ορισμένων αλλοδαπών, η Δ/ση Αλλοδαπών ισχυρίζεται ότι τέτοια συναλλαγή στις 21.1.2003 δεν διαπιστώθηκε και εν πάσει περιπτώσει δεν τίθεται θέμα εμπλοκής αστυνομικών οργάνων».

A4. Συμπεράσματα της Αρχής:

A4.a. Αδυναμία απόλαυσης δικαιωμάτων που κατοχυρώνει το νομοθετικό πλαίσιο

«Α) Η ακολουθούμενη πρακτική από Τμήματα Αλλοδαπών της Αττικής (τουλάχιστον από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών και το Τμήμα Αλλοδαπών Δυτικής Αττικής) δεν φαίνεται να εναρμονίζεται ούτε με την ελληνική ούτε με τη διεθνή νομοθεσία περί ασύλου. Πέραν της υπέρβασης των προθεσμιών του άρθρου 2 παρ. 2 του π.δ. 61/1999, το οποίο προβλέπει ως ανώτατο χρονικό όριο εξέτασης ενός αιτήματος ασύλου τους τρεις (3) μήνες, ουσιαστικό ζήτημα τίθεται με την παραβίαση των διατάξεων που κατοχυρώνουν τα κοινωνικά δικαιώματα των αιτούντων άσυλο, τα οποία δεν μπορούν να τα απολαύσουν οι αλλοδαποί κάτοχοι της «*αίτησης*», παρόλο που είναι αιτούντες άσυλο. Συγκεκριμένα, στερούνται του δικαιώματος μερικής απασχόλησης και δωρεάν ιατροφαρμακευτικής περίθαλψης (άρθρο 24 του ν. 1975/1991 και τα π.δ. 189/1998 και 266/1999), καθώς προϋπόθεση για την άσκηση αυτών είναι η κατοχή Δελτίου Αιτήσαντος Άσυλο Αλλοδαπού (άρθρο 17 του π.δ. 266/1999 και άρθρο 4 παρ. 1 του π.δ. 189/1998)».

A4.β. Πρακτικές προβληματικές ως προς την τήρηση των δεσμεύσεων που πηγάζουν από το κοινοτικό δίκαιο

«Πρόβλημα τίθεται και ως προς την εφαρμογή της Οδηγίας 2003/9/ΕΚ του Συμβουλίου *σχετικά με τις ελάχιστες απαιτήσεις για την υποδοχή των αιτούντων άσυλο στα κράτη μέλη* : γιατί, ναί μεν, οι συγκεκριμένοι κάτοχοι «*αιτήσεων*» εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της Οδηγίας

εφόσον εμπίπτουν στον ορισμό του «αιτούντος άσυλο» (άρθρο 2 σημ.γ), η αναγνώριση τους, όμως, στην πράξη ως τέτοιων θα είναι δυσχερέστατη έως αδύνατη, καθώς μόνο το «Δελτίο Αιτήσαντος Άσυλο Αλλοδαπού» αποτελεί για την ελληνική νομοθεσία επίσημο έγγραφο αναγνώρισης της ιδιότητας του αιτούντος άσυλο. Εξάλλου, στο άρθρο 6 της Οδηγίας προβλέπεται ο εφοδιασμός του αιτούντος άσυλο, εντός τριών ημερών από την υποβολή της αίτησης, με επίσημο έγγραφο το οποίο πιστοποιεί την εν λόγω ιδιότητά του και το οποίο μπορεί να αντικαθίσταται μόνο με άλλα ισοδύναμα και μόνο σε ειδικές περιπτώσεις. Η «αίτηση», αλλά ακόμα και το προβλεπόμενο από τον νόμο «υπηρεσιακό σημείωμα», δεν μπορούν να θεωρηθούν ισοδύναμα με τη «ροζ κάρτα», καθώς στους κατόχους των πρώτων δεν παρέχονται από την ελληνική νομοθεσία αντίστοιχα δικαιώματα με εκείνα των κατόχων της δεύτερης.

Με την υιοθέτηση της ως άνω πρακτικής, ζήτημα τίθεται και ως προς τη συμμόρφωση της χώρας στις διατάξεις του Κανονισμού (ΕΚ) 2725/2000 του Συμβουλίου *σχετικά με τη θέσπιση του Eurodac για την αντιπαραβολή δακτυλικών αποτυπωμάτων για την αποτελεσματική εφαρμογή της Σύμβασης του Δουβλίνου*. Εν όψει των διατάξεων του Κανονισμού αυτού, η αναβολή για τόσο μεγάλο χρονικό διάστημα της λήψης δακτυλικών αποτυπωμάτων είναι αμφισβητούμενης νομιμότητας, καθώς σύμφωνα με το άρθρο 4 παρ. 1, «Κάθε κράτος μέλος λαμβάνει πάραιτα τα δακτυλικά αποτυπώματα όλων των δακτύλων κάθε αιτούντος άσυλο ηλικίας τουλάχιστον 14 ετών και διαβιβάζει παράαιτα στην κεντρική μονάδα τα δεδομένα που ορίζονται στο άρθρο ...».

A4.γ. Οι ελλείψεις στη διαδικασία απέλασης επιβαρύνουν την Αττική με περισσότερους αιτούντες άσυλο

B) Ο Συνήγορος του Πολίτη συμερίζεται το πρόβλημα που έχει δημιουργήσει η προσέλευση ενός τόσο μεγάλου αριθμού αλλοδαπών για υποβολή αιτήματος ασύλου (12.753 αιτήματα το α' τρίμηνο του 2003!), ιδιαίτερα στην περιοχή της Αθήνας και της ευρύτερης Αττικής. Επισημαίνει, ωστόσο, ότι το φαινόμενο της μη παραλαβής αιτημάτων ασύλου στις παραμεθόριες Αστυνομικές Διευθύνσεις έχει ως αποτέλεσμα πολλοί αιτούντες άσυλο να καταθέτουν τα αιτήματά τους στην Αθήνα. Επίσης, η υπερφόρτωση των Τμημάτων Αλλοδαπών Αττικής με αιτήματα ασύλου θα μπορούσε να αποδοθεί εν μέρει και στις ελλείψεις της διαδικασίας απέλασης, όπως εκτίθεται στη συνέχεια. Όπως προκύπτει τόσο από μαρτυρίες μελών των ΜΚΟ, που επισκέπτονται τα κέντρα κράτησης στα σημεία εισόδου ιδίως από την Τουρκία, όσο και από την εικόνα που έχει σχηματίσει ο Συνήγορος του Πολίτη από τις σχετικές αναφορές και τις αυτοψίες που έχει πραγματοποιήσει, μετά το πέρας της 3μηνιας κράτησης συνεπεία της επιβολής του μέτρου της διοικητικής απέλασης, οι αλλοδαποί κρατούμενοι στα κέντρα κράτησης της μεθορίου αφήνονται ελεύθεροι με προθεσμία προς αναχώρηση και οι περισσότεροι συγκεντρώνονται στην Αθήνα. Σε μία περίπτωση μάλιστα, σε νησί της μεθορίου, ούτε καν αφέθηκαν ελεύθεροι στο νησί, αλλά μετέχθησαν υποχρεωτικά στο λιμάνι του Πειραιά, όπου και αφέθηκαν ελεύθεροι. Πέραν εκείνων από τους παράνομους αλλοδαπούς των οποίων η απέλαση είναι ανέφικτη, ένας ικανός αριθμός είναι εκείνοι οι οποίοι, κατ'εφαρμογήν του Πρωτοκόλλου επανεισδοχής μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας, αναμένουν την απάντηση της γείτονος χώρας για την επανεισδοχή τους σε αυτήν, η οποία έχει ένα πολύ μεγάλο χρονικό περιθώριο για απάντηση, με αποτέλεσμα να καθυστερεί ακόμα περισσότερο η αποσαφήνιση του προσωπικού νομικού καθεστώτος του κάθε αλλοδαπού. Τηρουμένων των εθνικών και διεθνών εγγυήσεων για την προστασία των προσφύγων και των άλλων προσώπων που χρήζουν διεθνούς προστασίας, οι οποίοι θα πρέπει να εξαιρούνται από την εφαρμογή του Πρωτοκόλλου επανεισδοχής, ως προς τους υπόλοιπους, η εφαρμογή του Πρωτοκόλλου οφείλει να είναι ταχύτερη και, σε κάθε περίπτωση, να ολοκληρώνεται εντός του τριμήνου.

A4.δ. Η υπέρμετρη καθυστέρηση οδηγεί σε περαιτέρω κατάχρηση του συστήματος ασύλου ως μίας εκ των οδών νομιμοποίησης, έστω και προσωρινής, στο ελληνικό έδαφος

Γ) Η πρακτική η οποία έχει υιοθετηθεί από Τμήματα Αλλοδαπών της Αττικής, αντί να λειτουργεί αποθαρρυντικά λόγω της ανασφάλειας δικαίου, που συνεπάγεται, για τους κατόχους των «αιτήσεων» (στόχος ο οποίος θα μπορούσε να είναι και ο δικαιολογητικός λόγος υιοθέτησής της), λειτουργεί τελικώς ενθαρρυντικά για πολλές καταχρηστικές αιτήσεις ασύλου, καθώς, εξασφαλίζοντας στους παράνομους αλλοδαπούς τη μη απέλαση για διάστημα μέχρι και δύο χρόνια μετά από την εμφάνιση σε κάποιο Τμήμα Αλλοδαπών, μετατρέπει την «αίτηση» σε περιζήτητο έγγραφο με επίζηλες ιδιότητες και για τους οικονομικούς μετανάστες. Αποθαρρυντικά καταλήγει να λειτουργεί μόνο για τους ειλικρινείς αιτούντες άσυλο, οι οποίοι έχοντας πραγματική ανάγκη και γνωρίζοντας ότι δικαιούνται κάποιων παροχών, μπορεί να αναζητήσουν αλλού καλύτερη τύχη.

Επιπλέον, η έλλειψη στοιχειώδους τήρησης ενός πρωτοκόλλου και μιας σειράς προτεραιότητας αφενός αποτελεί κατάφωρη παραβίαση των αρχών της ισότητας και του σεβασμού της ανθρώπινης αξιοπρέπειας, αφετέρου δε δημιουργεί περιστάσεις που ευνοούν τη διαφθορά και την εκμετάλλευση, καθώς καθιστά το σύστημα πρόσβασης στη διαδικασία ασύλου απολύτως αδιαφανές, και άρα διαβλητό και αναξιόπιστο».

A5. Προτάσεις του Συνηγούρου του Πολίτη

«Α) Επαναδιατυπώνει την πρότασή του για **ευρύτερη εφαρμογή της ταχύρρυθμης διαδικασίας εξέτασης των αιτημάτων ασύλου** (βλ. Έκθεση αυτοψίας για την Κω, αρ. πρωτ. εγγράφου 12280.01.2.2/12.11.2001), έτσι ώστε να αποσαφηνίζεται το συντομότερο δυνατόν το νομικό καθεστώς κάθε αλλοδαπού, **υπό την αυστηρή προϋπόθεση της τήρησης όλων των εγγυήσεων μιας δίκαιης και αντικειμενικής διαδικασίας ασύλου**. Για την επίτευξη του στόχου αυτού είναι αναγκαία αφενός η ενίσχυση του δυναμικού της κεντρικής Υπηρεσίας του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης που είναι αρμόδια για την εισήγηση και απόφαση σε α' βαθμό, αφετέρου, ο όσο το δυνατόν πιο αντικειμενικός, έγκαιρος και αποτελεσματικός εντοπισμός των παράνομα εισερχομένων αλλοδαπών που χρήζουν διεθνούς προστασίας. Στο σημείο αυτό θα πρέπει να επισημανθεί η ανάγκη θεσμοθέτησης, ενδεχομένως με την έκδοση σχετικής εγκυκλίου, της κατά προτεραιότητα εξέτασης ειδικών περιπτώσεων, όπως π.χ. ανήλικοι και έγκυες γυναίκες (βλ. και υπ' αριθ. πρωτ. 12172/03.2.1/30.7.2003 έγγραφο του Συνηγούρου του Πολίτη σχετικά με αίτημα ασύλου δύο ανηλίκων, υπηκόων Σομαλίας, τα οποία κρατούνταν στη Ρόδο).

Β) Θεωρεί ότι στην επίτευξη του στόχου του αποτελεσματικού εντοπισμού των ευάλωτων ομάδων, θα μπορούσε να βοηθήσει καιρία **η δημιουργία ενός κεντρικού συντονιστικού οργάνου για την υποδοχή των παράνομων μεταναστών και προσφύγων** (βλ. επίσης το προαναφερθέν υπό Α έγγραφό μας), με αρμοδιότητα και σε θέματα ασύλου, έτσι ώστε να επιτευχθεί ένας ικανοποιητικός βαθμός εξειδίκευσης, οργάνωσης και συντονισμού.

Γ) Σε περίπτωση επανεξέτασης, σε διμερές επίπεδο, των διαδικασιών που προβλέπονται στο Πρωτόκολλο Επανεισδοχής Ελλάδας-Τουρκίας, ιδίως των προθεσμιών διαβούλευσης και λήψης απόφασης επί του αιτήματος επανεισδοχής, θα ήταν σκόπιμο να ληφθούν υπόψη οι προαναφερόμενες παρατηρήσεις του Συνηγούρου του Πολίτη σχετικά με την ανάγκη ταχείας αποσαφήνισης του προσωπικού νομικού καθεστώτος κάθε παράνομα εισερχομένου αλλοδαπού.

Δ) Κρίνει ότι όσο εφαρμόζεται η συγκεκριμένη πρακτική από Τμήματα Αλλοδαπών της Αττικής, θα πρέπει αυτή να γίνει περισσότερο αξιόπιστη και να ενέχει λιγότερους κινδύνους για τους αιτούντες άσυλο με την τήρηση αριθμού πρωτοκόλλου και αυστηρής σειράς προτεραιότητας εξέτασης των αιτημάτων βάσει της ημερομηνίας κατάθεσης με θέσπιση διαδικασίας επείγοντος μόνο για ειδικές περιπτώσεις (π.χ. ανήλικα, έγκυες κλπ.), και, κυρίως, με την τήρηση ενός στοιχειώδους μητρώου στο οποίο θα έχουν πρόσβαση οι αστυνομικές αρχές της χώρας, έτσι ώστε να ελαχιστοποιείται ο κίνδυνος σύλληψης και απέλασης προσώπου το οποίο έχει ζητήσει άσυλο».

A6. Ανταπόκριση της Διοίκησης στην παρέμβαση της Αρχής

Ως προς την ανταπόκριση της Διοίκησης στις ως άνω προτάσεις της Αρχής, επισημαίνεται ότι η ανάγκη ευρύτερης εφαρμογής της ταχύρρυθμης διαδικασίας για την εξέταση των αιτημάτων ασύλου έχει επισημανθεί σε εγκύκλιο της Δ/νσης Αλλοδαπών προς τις υπαγόμενες σε αυτήν υπηρεσίες, ωστόσο στην πράξη δεν φαίνεται να εξαντλούνται οι δυνατότητες που παρέχει ο νόμος για την όσο το δυνατόν ταχύτερη εξέταση των αιτημάτων ασύλου. Ως προς την τέταρτη πρόταση σχετικά με την τήρηση μητρώου, αυτή υιοθετήθηκε εν μέρει με την ενημέρωση ενός βιβλίου με τα αιτήματα που κατατίθενται ημερησίως και την ύπαρξη πλέον δυνατότητας γνώσης εάν ο συγκεκριμένος αλλοδαπός έχει υποβάλει αίτημα ή όχι.

B. Φεβρουάριος-Μάρτιος 2005 : Β' Φάση ενασχόλησης της Αρχής με τα ζητήματα ασύλου στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών

Σε συνέχεια της ως άνω παρέμβασης, η Αρχή παρακολούθησε τις εξελίξεις με τακτικές επαφές με τους αρμόδιους Διοικητές του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών και τους Προϊσταμένους του Τμήματος Ασύλου του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης. Κατά τις εν λόγω επαφές επιβεβαιωνόταν η συνέχεια και μάλιστα η όξυνση των προβλημάτων στην παραλαβή και διαχείριση του πολύ μεγάλου αριθμού αιτημάτων ασύλου, με αρνητικές συνέπειες για την τήρηση της νομιμότητας ενόψει των διατάξεων της Σύμβασης της Γενεύης και της εθνικής νομοθεσίας, όσον αφορά τόσο την πρόσβαση στο άσυλο, όσο και τις ακολουθούμενες διοικητικές διαδικασίες.

Από τον Ιούνιο του 2004 και εφεξής, η Αρχή παρέλαβε και ερεύνησε μία δεύτερη ομάδα αναφορών με τις οποίες οι αναφερόμενοι ζητούσαν τη διαμεσολάβησή της για τον έλεγχο της νομιμότητας νέων πρακτικών που είχαν υιοθετηθεί προκειμένου να αντιμετωπισθεί το πρόβλημα της συρροής πλήθους αιτούντων άσυλο, μεταξύ των οποίων και πολλοί οικονομικοί μετανάστες, στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών. Πραγματοποιήθηκε δεύτερη αυτοψία (22.2.2005), της οποίας οι διαπιστώσεις, καθώς επίσης και προτάσεις οργανωτικής φύσεως για την απεμπλοκή του συστήματος, τόσο με την εκκαθάριση των εκκρεμών -πολλές επί τριετίας- προς εξέταση αιτήσεων ασύλου, όσο και με τη ορθολογική και σύννομη παραλαβή και εξέταση των νέων, συμπεριελήφθησαν στα υπ' αριθ. πρωτ. 1915.05.2.2/25.2.2005 και 1915.05.2.3/15.3.2005 έγγραφα της Αρχής ως εξής:

I. ΓΕΝΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

II. Νέες διοικητικές πρακτικές υιοθετούνται από το Τμήμα Αλλοδαπών η νομιμότητα των οποίων αμφισβητείται από τους αναφερόμενους

«Συγκεκριμένα οι αναφερόμενοι διαμαρτυρήθηκαν (α) για την απαίτηση προσκόμισης αποδεικτικού κατοικίας ως προϋπόθεσης για την παραλαβή του αιτήματος ασύλου (αριθ. πρωτ. αναφορών 10266/7.6.2004 και 10677/11.6.2004), (β) για τη μη παραλαβή αιτημάτων για διάστημα περίπου δέκα (10) ημερών στα τέλη Δεκεμβρίου 2004 και αρχές Ιανουαρίου 2005 (για την οποία υπήρξε άμεση έγγραφη παρέμβαση της Αρχής) (αριθ. πρωτ. αναφοράς 113/5.1.2005), (γ) για την αδυναμία ουσιαστικά κατάθεσης αιτήματος ασύλου από μόνο τον αιτούντα άσυλο, χωρίς τη συνδρομή δικηγόρου, καθώς φέρεται η διοίκηση του Τμήματος να αποκλείει καν την είσοδό τους σε αυτό (αριθ. πρωτ. 1419/26.1.2005 και 1915/3.2.2005), (δ) για τη διενέργεια τυποποιημένων συνεντεύξεων με διεκπεραιωτικό πνεύμα, χωρίς προσπάθεια αναζήτησης των πραγματικών λόγων φυγής σε κάθε ατομική περίπτωση αιτούντος και με το διερμηνέα να αναλαμβάνει ουσιαστικά τον κύριο ρόλο στην επαφή του αιτούντος με τον αστυνομικό (δ) για την παραπομπή αιτούντων άσυλο, και κυρίως γυναικών, στο Κέντρο Προσφύγων στον Κόκκινο Πυλό, τη μη εμφάνισή τους λόγω των συνθηκών διαβίωσης στο συγκεκριμένο Κέντρο και τη συνεπαγόμενη διακοπή εξέτασης του αιτήματος ασύλου (αριθ. πρωτ. 22696/2004).

12. Διαπιστώσεις της αυτοψίας

12.α. Μερική παραλαβή αιτημάτων ασύλου

«1.Η βασική διαπίστωση του κλιμακίου του Συνηγόρου του Πολίτη κατά την επιτόπια επίσκεψη της 22-2-2005 στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών ήταν η μερική πρόσβαση των αμέσως ενδιαφερομένων να καταθέσουν αιτήματα ασύλου.

Συγκεκριμένα, παρά την ύπαρξη πινακίδας στην ελληνική γλώσσα στην είσοδο του κτιρίου που αναγράφει ότι αιτήματα ασύλου παραλαμβάνονται από Δευτέρα έως Παρασκευή κατά τις ώρες 09.00 έως 10.00, στις 9.30' αστυνομικό όργανο έδιωξε τους, δεκάδες, αλλοδαπούς από την είσοδο ενημερώνοντάς τους στα αγγλικά «όχι άλλα χαρτιά (αιτήματα) σήμερα» («No more papers today»). Αλλοδαποί από το Πακιστάν (κατά δήλωσή τους από το Καζμίρ) επιβεβαίωσαν εγγράφως προς τον Συνήγορο του Πολίτη ότι δεν μπόρεσαν να καταθέσουν την αίτηση που είχαν συμπληρώσει και ένας εξ αυτών ότι, όταν προσπάθησε να μπει στο αρμόδιο γραφείο, του έσκισαν την αίτηση. Οι αλλοδαποί, που δεν μπόρεσαν να έχουν πρόσβαση στο κτίριο, ήταν περίπου 50 με 70, και παρέμειναν απέναντι από το κτίριο και στα παρακείμενα καφενεία. Μιλώντας με κάποιους από αυτούς, το κλιμάκιο της Αρχής διαπίστωσε ότι ήταν γενικευμένη η άγνοια της έννοιας του αιτήματος ασύλου, ήξεραν απλώς ότι ζητούν κάτι που διασφαλίζει την παραμονή τους στη χώρα. Το κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη δεν μπόρεσε να διαπιστώσει τον τόπο της κατά δήλωσιν κατοικίας όλων αυτών, εάν δηλαδή θα έπρεπε ενδεχομένως να απευθυνθούν σε κάποιο άλλο Τμήμα Αλλοδαπών της Αττικής, προς μείωση του φόρτου του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών.

Ο Διοικητής του Τμήματος Αλλοδαπών κ. Αντωνίου επιβεβαίωσε ότι λαμβάνει περί τα 10 με 15 μεμονωμένα αιτήματα ασύλου κάθε ημέρα, προτάσσοντας με κοινωνικά κριτήρια τις πιο ευάλωτες ομάδες (έγκυοι, μητέρες με ανήλικα τέκνα, οικογένειες) από αυτούς που συνωστίζονται στην είσοδο ή από αυτούς που έχουν ήδη ζητήσει τη συνδρομή Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων. Από το επιδειχθέν βιβλίο πρωτοκόλλου ασύλου προέκυπτε συγκεκριμένα ότι την ημέρα αυτή (22-2-2005) είχαν καταγραφεί 12 μεμονωμένα αιτήματα ασύλου, υπηκόων Μπαγκλαντές, Σουδάν, Αφγανιστάν, Ιράν και τα περισσότερα Ιρακινών. Ένα από τα αιτήματα αφορούσε μια οικογένεια με τρία παιδιά. Ενδεικτικά σημειώνεται ότι την 18-2-2005 είχαν καταγραφεί 6 μεμονωμένα αιτήματα ασύλου. Συνολικά τον Ιανουάριο στο συγκεκριμένο Τμήμα κατατέθηκαν 511 αιτήσεις ασύλου, στις οποίες δόθηκε ημερομηνία ουσιαστικής εξέτασης μετά από ένα εξάμηνο ενώ διενεργήθηκαν 66 συνεντεύξεις αιτούντων άσυλο.

Ο Συνήγορος του Πολίτη διαπίστωσε ότι υπάρχει επομένως μερική πρόσβαση των ενδιαφερομένων στη διαδικασία του ασύλου, αντίθετα με τους ορισμούς του άρθρου 1 του π.δ. 61/99. Το ζήτημα της ενδεχόμενης καταχρηστικότητας των αιτημάτων είναι κάτι διαφορετικό, καθώς ο νόμος 1975/91 επιτρέπει την αντιμετώπισή του με μια ταχεία διαδικασία, όπως θα αναλυθεί στη συνέχεια. Είναι επίσης γεγονός ότι το προηγούμενο καθεστώς, της καταγραφής περί των 250 αιτήσεων την ημέρα στις οποίες δινόταν δμηνη ημερομηνία εξέτασης (δηλαδή δακτυλοσκόπησης, συνέντευξης και καταγραφής του αιτήματος ασύλου), η οποία δεν μπορούσε να τηρηθεί και ανανεωνόταν περιοδικώς για διάστημα που ήδη έχει φθάσει τα δύο έτη (!), έχει οδηγήσει σε έναν φαύλο κύκλο δαιώνισης της καταχρηστικότητας της προσφυγής στη διαδικασία του ασύλου για την προσωρινή νομιμοποίηση των παρανόμως διαμενόντων στην Ελλάδα αλλοδαπών. Επίσης έχει οδηγήσει και στην εμπλοκή του συστήματος με τις περί τις 50.000 εκκρεμείς αιτήσεις στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών. Η παρεμπόδιση όμως της πρόσβασης στο άσυλο με την παραλαβή ελάχιστων αιτημάτων από το σύνολο των ενδιαφερομένων δεν μπορεί να θεωρηθεί ενδεδειγμένος τρόπος επίλυσης του προβλήματος του τεράστιου όγκου των παραληφθέντων και μη εισέτι εξετασθέντων αιτημάτων ασύλου που έχουν

ήδη συσσωρευτεί στο Τμήμα Αλλοδαπών».

12.β. Ευνοϊκή μεταχείριση των αιτημάτων που κατατίθενται με τη συνδρομή δικηγόρου

«2. Ο κ.Διοικητής εξήγησε ότι προσπαθεί να κρατήσει μια ισορροπία μεταξύ των μεμονωμένων αιτημάτων ασύλου και αυτών που κατατίθενται με τη συνδρομή δικηγόρου.

Για το λόγο αυτό έχει εισαγάγει το σύστημα των προκαταβληθέντων συναντήσεων (ραντεβού) δικηγόρων για κατάθεση αιτημάτων ασύλου. Τα ραντεβού δίνονται στους δικηγόρους κάθε Παρασκευή και σε κάθε δικηγόρο επιτρέπεται να καταθέτει ένα αίτημα ασύλου κάθε έξη εβδομάδες. Η κατάθεση αιτημάτων από δικηγόρους, που συνοδεύουν τους πελάτες τους, γίνεται μεταξύ 12.00 και 13.00 κάθε ημέρα, σύμφωνα με ανακοίνωση στον πρώτο όροφο, έξω από το γραφείο ασύλου. Την ημέρα αυτή (22-2-2005) είχαν προκαταβληθεί 15 καταθέσεις αιτημάτων ασύλου από δικηγόρους, 11 καταθέσεις για τις 24/2 κ.ο.κ. Στις 13/12 είχαν 31 αιτήματα ασύλου από δικηγόρους και ο στόχος είναι να μειωθεί ο αριθμός ούτως ώστε να μπορέσουν να προχωρήσουν σε συνεντεύξεις αιτούντων άσυλο απευθείας με την κατάθεση του αιτήματος, ως ορίζει το π.δ. 61/99.

Δικηγόροι, ευρισκόμενοι στο παραπλεύρως καφενείο, εκδήλωσαν τη διαμαρτυρία τους για το σύστημα αυτό των προκαταβληθέντων συναντήσεων, διότι αυτή τη στιγμή δίνονται ημερομηνίες για κατάθεση τον Σεπτέμβριο. Ένας μάλιστα, ζητώντας την ανωνυμία του, δικηγόρος δήλωσε ότι πριν κατέθετε 40 αιτήματα ασύλου το μήνα ενώ τώρα, όπως προαναφέρθηκε, μόνον ένα αίτημα κάθε 6 εβδομάδες.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ωστόσο θεωρεί ότι η προβλεπόμενη από τον Κώδικα Δικηγόρων (άρθρ.45) πρόσβαση δικηγόρων στις δημόσιες υπηρεσίες δεν πλήττεται από τη **ρύθμιση** της πρόσβασης αυτής, ο καθορισμός ημερησίου ανώτατου ορίου αιτήσεων συνολικά από τη Αστυνομία πλήττει αντίθετα την πρόσβαση των ενδιαφερομένων αλλοδαπών στο δικαίωμα ασύλου. Εν προκειμένω, όπως αναφέρθηκε και υπό το στοιχείο (1), το πρόβλημα της τήρησης των διατάξεων του Π.Δ. 61/1999 αφορά την πρόσβαση στο άσυλο των αμέσως ενδιαφερομένων, επομένως το πρόβλημα της διασφάλισης από το Τμήμα Αλλοδαπών της **αυτοπρόσωσης**, όπως ρητώς ορίζει το διάταγμα (άρθρ.1 παρ.3), υποβολής αιτημάτων από όλους τους ενδιαφερόμενους. Η ρύθμιση της υποβολής αιτημάτων με τη συνδρομή δικηγόρου, ως επικουρική της μεμονωμένης υποβολής, θα μειώνεται όσο αυξάνεται η δυνατότητα υποβολής αιτημάτων από τους ίδιους τους ενδιαφερόμενους. Ένα ζήτημα που θα μπορούσε να απασχολήσει τον οικείο Δικηγορικό Σύλλογο είναι, αντιθέτως, ως δευτερογενής συνέπεια της μείωσης της πρόσβασης των ίδιων των αλλοδαπών στο γραφείο ασύλου, το φαινόμενο άγρας πελατών που παρατηρείται στο παραπλεύρως καφενείο και η δυσανάλογη αμοιβή των 400 και 450 ευρώ που οι αλλοδαποί δήλωσαν στο κλιμάκιο του Συνηγόρου του Πολίτη ότι τους ζητούν δικηγόροι για την απλή κατάθεση αιτημάτων ασύλου. Για το ζήτημα αυτό, καθώς και για το ζήτημα της αθέμιτης ενδεχομένως διαφήμισης με χειρόγραφη ανακοίνωση ονόματος και τηλεφώνου δικηγόρου στη βιτρίνα του πλησιέστερου στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών φωτοτυπείου, (τα στοιχεία αυτά βρίσκονται στο γραφείο μας) το παρόν κοινοποιείται και στον Δικηγορικό Σύλλογο Αθηνών.»

12.γ. Παράπλευρη απώλεια της εφαρμοζόμενης πρακτικής παραλαβής: η οικονομική εκμετάλλευση των αιτούντων άσυλο

«3. Το ζήτημα της καταγγελίας οικονομικής εκμετάλλευσης, ωστόσο, των αλλοδαπών που συνωστίζονται έξω από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών θα μπορούσε να ελεγχθεί και από την ίδια την ΕΛ.ΑΣ. προς πάταξη του αδικήματος της αισχροκέρδειας του άρθρ.405 του Π.Κ. Οι αλλοδαποί δήλωσαν ότι οι αιτήσεις ασύλου (δηλαδή φωτοτυπίες μίας έντυπης σελίδας) τους πωλούνται αντί 3 ευρώ, δηλαδή υπερβολικού τιμήματος για φωτοτυπία μιας σελίδας, στα 2 πλησιέστερα φωτοτυπεία της οδού Αντιγόνης (αρ.105) και της οδού Λένορμαν (αρ.233), ενώ η

συμπλήρωση της αίτησης μαζί με τη φωτογραφία τιμάται επιπροσθέτως συν 10 ευρώ».

12.δ. Ανάγκη ενίσχυσης του Τμήματος με προσωπικό

«4. Το ζήτημα της ενίσχυσης με αστυνομική δύναμη του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών παραμένει ανοιχτό, προκειμένου να μπορέσει να ανταποκριθεί στον περιγραφόμενο παραπάνω φόρτο εργασίας του και να επιτευχθεί η υλοποίηση του άρθρ.2 του π.δ. 61/1999 με την εντός τριών μηνών ουσιαστική εξέταση και καταγραφή των αιτούντων άσυλο. Κατά την ημέρα της αυτοψίας έναν μόνον υπάλληλος είχε βαθμό ικανό να διενεργήσει τη συνέντευξη, κατ' άρθρ. 2 παρ.3 του Π.Δ. 61/99. Κάποια αστυνομικά όργανα του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών συνόδευαν έναν αλλοδαπό προς απέλαση και δύο μεταγόμενους προς το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης».

12.ε. Προβληματική διαδικασία συνεντεύξεων

«5. Διαπιστώθηκε επίσης, κατά τη διάρκεια των συνεντεύξεων των αιτούντων άσυλο από τον αρμόδιο αστυνομικό, ότι είναι καθοριστικής σημασίας ο ρόλος των διερμηνέων. Οι διερμηνείς, για λόγους συντομίας της συνέντευξης, αποδίδουν οι ίδιοι συνοπτικά τη συζήτηση την οποία έχουν προηγουμένως κάνει με τους άμεσα ενδιαφερομένους, κάτι που συνεπάγεται την έλλειψη αμεσότητας στην επαφή του αρμοδίου για την εισήγηση οργάνου με τους αιτούντες, οι οποίοι δεν διευκρινίζουν με δικά τους λόγια και ταυτόχρονη μετάφραση τα κρίσιμα κατ' αυτούς (ή και κατά τον αστυνομικό και το νόμο) στοιχεία για τη στήριξη του αιτήματός τους (άρθρο 2 παρ. 3 και 6 Π.Δ. 61/99)».

12.στ. Απαίτηση προσκόμισης αποδεικτικού κατοικίας ως προϋπόθεση για την παραλαβή

«6. Ως προς το υπό (α) ανωτέρω ζήτημα της απαίτησης μισθωτηρίου κατοικίας ή υπεύθυνης δήλωσης φιλοξενίας του αιτούντος άσυλο, διαπιστώθηκε και από την ανακοίνωση στα αγγλικά και σε άλλες γλώσσες στην είσοδο του κτιρίου ότι πράγματι ζητείται τουλάχιστον υπεύθυνη δήλωση του φιλοξενούντος τον αιτούντα άσυλο αλλοδαπό, προϋπόθεση που δεν βρίσκεται έρρισμα στο π.δ. 61/1999. Οι αστυνομικοί του γραφείου ασύλου μας δήλωσαν ότι η πρακτική αυτή ακολουθείται προκειμένου να διαπιστώνεται εάν πράγματι ο αιτών διαμένει στην περιφέρεια του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών, στην προσπάθεια να κατανεμηθεί ο φόρτος επεξεργασίας των αιτήσεων στα Τμήματα Αλλοδαπών της Αττικής σύμφωνα με την κατά τόπον αρμοδιότητά τους. Άλλωστε, σχετική εντολή για την απρόσκοπτη παραλαβή και διεκπεραίωση αιτημάτων ασύλου από όλα τα Τμήματα Αλλοδαπών της Αττικής έχει δοθεί με έγγραφο της Διεύθυνσης Αλλοδαπών υπ' αρ.πρωτ. 5401/1-511528/12-3-2004 στο οποίο επιβεβαιώνεται η παραπομπή αιτούντων άσυλο από άλλα Τμήματα στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών».

12.ζ. Καθορισμός ως τόπου διαμονής του Κέντρου Προσφύγων στον Κόκκινο Πυλό

«7. Ως προς το υπό (ε) ανωτέρω ζήτημα του ορισμού του Κόκκινου Πυλού ως τόπου παραμονής αιτούντων άσυλο έγινε διεξοδική συζήτηση για την προβληματική καταλληλότητα του χώρου αυτού ως τόπου διαμονής γυναικών αιτουσών άσυλο, και ο Συνήγορος του Πολίτη θα επανέλθει με έγγραφό του ειδικά για το ζήτημα αυτό».

13. Προτάσεις του Συνηγόρου του Πολίτη

«Για την αντιμετώπιση των ως άνω ζητημάτων και προκειμένου

(α) να τελούν οι πρακτικές που εφαρμόζει η Διοίκηση για την πρόσβαση στο άσυλο σε συμφωνία με τις υποχρεώσεις που έχει αναλάβει η χώρα τόσο ενόψει του εθνικού δικαίου, όσο και, κυρίως, ενόψει του κοινοτικού και διεθνούς δικαίου, συγκεκριμένα της Σύμβασης της Γενεύης για τους Πρόσφυγες, του Κανονισμού «Δουβλίνο II» και του Κανονισμού (ΕΚ) 2725/2000 του Συμβουλίου για τη θέσπιση του συστήματος Eurodac,

(β) να διευθετηθεί διοικητικά το ζήτημα, αφενός, της εξέτασης των περίπου 50.000 εκκρεμών αιτήσεων στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, αφετέρου, της παραλαβής των νέων αιτημάτων, ζήτημα που επιβαρύνει υπέρμετρα τη συγκεκριμένη διοικητική μονάδα της Αστυνομίας και δημιουργεί, όπως καταδείχθηκε παραπάνω, ευνοϊκές συνθήκες για την ανάπτυξη φαινομένων διαφθοράς και εκμετάλλευσης της συγκεκριμένης κατηγορίας διοικουμένων,

εκτιμάται ότι θα πρέπει να αναληφθεί **άμεση πρωτοβουλία από το Υπουργείο** για την επίλυση του ζητήματος στις συγκεκριμένες παρακάτω κατευθύνσεις:

1) Παραλαβή νέων και εξέταση παλαιών αιτήσεων

Σκεπτικό: Δεδομένου ότι ο μεγαλύτερος αριθμός των αιτημάτων είναι αιτήματα οικονομικών μεταναστών, οι οποίοι επιθυμούν μόνο τον εφοδιασμό τους με το φωτοαντίγραφο της αίτησης ασύλου για να εξασφαλίσουν τη μη απέλασή τους, και ότι όσο περισσότερες αιτήσεις κατατίθενται, τόσο μεγαλύτερη κατάχρηση του συστήματος θα υπάρξει, αφού ο χρόνος που θα παραμένει ο αιτών άσυλο κάτοχος του εν λόγω εγγράφου, θα αυξάνεται συνεχώς, αποτελεί άμεση ανάγκη η **αποθάρρυνση των μη ειλικρινών αιτούντων άσυλο, δηλαδή των οικονομικών μεταναστών, από το να προσέρχονται να καταθέτουν αίτηση ασύλου.** Τούτο μπορεί να επιτευχθεί μόνο με τη γνώση του υποψήφιου αιτούντος άσυλο ότι η προσέλευσή του στο Τμήμα και η κατάθεση αιτήματος ασύλου θα σημαίνει 1^ο επί τόπου δακτυλοσκόπηση και 2^ο ταχύρρυθμη διαδικασία εξέτασης του αιτήματος, ώστε, το αργότερο εντός μηνός, εφόσον απορριφθεί το αίτημα ως καταχρηστικό, να έχει διαταχθεί η αναχώρηση του αλλοδαπού από τη χώρα.

Εκτιμάται, επίσης, ότι η γνώση αυτή θα οδηγήσει σε αξιοσημείωτη μείωση των οικονομικών μεταναστών οι οποίοι επιλέγουν την οδό του ασύλου ως οδό προσωρινής νομιμοποίησης στη χώρα, καθώς από τα στοιχεία που αφορούν τη μετανάστευση, προκύπτει ότι οι περισσότεροι παράνομοι μετανάστες χρησιμοποιούν την Ελλάδα ως ενδιάμεσο σταθμό στην πορεία τους προς άλλες ευρωπαϊκές χώρες και η πραγματική πρόθεσή τους είναι να μετοικήσουν σε αυτές. Ωστόσο, εάν δακτυλοσκοπηθούν στην Ελλάδα, ενδεχόμενη σύλληψή τους ή υποβολή αιτήματος ασύλου σε άλλη ευρωπαϊκή χώρα που εφαρμόζει τον Κανονισμό του Δουβλίνου θα σήμαινε υποχρεωτική επιστροφή τους στην Ελλάδα, πράγμα που οι ίδιοι δεν επιθυμούν. Άρα το μέτρο της δακτυλοσκόπησης θα μπορούσε να λειτουργήσει αποτρεπτικά για την υποβολή αιτήματος ασύλου από πολλούς οικονομικούς μετανάστες και προς τούτο χρειάζεται να υπάρχει σχετική ενημέρωσή τους (π.χ. με ανάρτηση πινακίδας με τη σχετική πληροφόρηση σε διάφορες γλώσσες) πριν από την υποβολή του αιτήματος.

Για ένα μεγάλο μέρος των υπόλοιπων οικονομικών μεταναστών που δεν θα αποθαρρυνθούν από το μέτρο της δακτυλοσκόπησης, το σύστημα του ασύλου δεν θα τους είναι πλέον πολύ θελκτικό εάν γνωρίζουν ότι, βάσει της ταχύρρυθμης διαδικασίας εξέτασης, το μόνο που θα εξασφαλίζουν είναι μόνο ένας μήνας δυνατότητας μη απέλασής τους και στη συνέχεια ενδεχόμενη σύλληψή τους θα σημαίνει έκδοση απόφασης απέλασης, εγγραφή στον Εθνικό Κατάλογο Ανεπιθυμητών Αλλοδαπών και στο Σύστημα Πληροφοριών Schengen. Την ευρύτερη εφαρμογή της ταχύρρυθμης διαδικασίας για τα καταχρηστικά αιτήματα έχει ήδη ζητήσει από τα Τμήματα η Διεύθυνση Αλλοδαπών του ΥΔΤ με έγγραφό της (αριθ. πρωτ. 5401/1-511528/12.3.2004) όπου ορίζεται, μάλιστα, ότι παρέκκλιση της προθεσμίας πέραν του τριμήνου για τη διαβίβαση ενός φακέλου ασύλου στο Υπουργείο δεν θα δικαιολογείται και θα ζητούνται λόγοι. Από τις διαπιστώσεις όμως της Αρχής δεν προκύπτει ότι η ταχύρρυθμη διαδικασία εφαρμόζεται ευρέως για τα αιτήματα ασύλου των αιτούντων που δηλώνουν ως λόγο φυγής τους

οικονομικούς λόγους. Το ζήτημα του κατά πόσο είναι εφικτή η απέλαση αλλοδαπών ορισμένης εθνικής καταγωγής και ποια είναι η πολιτική για αυτήν την κατηγορία αλλοδαπών που παραμένουν χωρίς νόμιμη παραμονή στη χώρα χωρίς παράλληλα να μπορούν να απελαθούν, είναι άλλης τάξεως ζήτημα και, τουλάχιστον, το νομικό καθεστώς τους θα έχει διευκρινισθεί και δεν θα επιβαρύνουν το σύστημα ασύλου.

Για τη διεκπεραίωση των ήδη εκκρεμών αιτήσεων στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, ως προς τις οποίες, όπως προκύπτει, δεν έχει υπάρξει καμία κίνηση της διαδικασίας μέχρι τώρα και αφορούν όλους αυτούς οι οποίοι είναι εφοδιασμένοι με φωτοαντίγραφο της αίτησης είτε επανέρχονται για ανανέωση είτε όχι, είναι ανάγκη να εξακριβωθεί πόσοι από τους αυτούς τους αιτούντες μπορούν ακόμα να εντοπισθούν στη δηλωθείσα διεύθυνση, ώστε για τους υπόλοιπους να υπάρξει διακοπή της εξέτασης του αιτήματος.

Ενόψει των παραπάνω προτείνεται :

- **Ενίσχυση του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών με έκτακτο προσωπικό για ορισμένη μεταβατική περίοδο** (κατά το παράδειγμα της στελέχωσης της Περιφέρειας Αττικής, Δ/ση Αλλοδαπών και Μετανάστευσης Αθηνών, το διάστημα των ετών 2003-2004 προκειμένου να αντιμετωπισθεί ο τεράστιος όγκος των αιτήσεων για άδεια παραμονής) το οποίο θα αναλάβει:

(α) **την άμεση δακτυλοσκόπηση των προσερχομένων, αφενός, παλαιών αιτούντων άσυλο για ανανέωση του φωτοαντιγράφου της αίτησης, αφετέρου, των νέων αιτούντων άσυλο,**

(β) **την υποβοήθηση των βαθμοφόρων για τη διενέργεια, αμέσως μετά από τη δακτυλοσκόπηση, και συνέντευξης** στην οποία θα διαπιστώνεται πρωτίστως εάν οι λόγοι μετακίνησης του αιτούντος είναι οικονομικοί και στην περίπτωση αυτή θα γίνεται εισήγηση **για εξέταση του αιτήματος με την ταχύρρυθμη διαδικασία ως καταχρηστικού (άρθρο 25, παρ. 2(α) του Ν.1975/1991).**

(γ) **τη διεκπεραίωση αλληλογραφίας** προς τους αιτούντες άσυλο των οποίων οι αιτήσεις δεν έχουν προωθηθεί, **με έγγραφη κλήση για άμεση προσέλευση** στο Τμήμα Αλλοδαπών προς δακτυλοσκόπηση και διενέργεια συνέντευξης, με μνεία ότι η μη προσέλευσή τους θα σημάνει τη διακοπή της εξέτασης του αιτήματός τους.

- **Επικουρικά** της στελέχωσης του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών, **προτείνεται η ορθολογική κατανομή τόσο των εκκρεμών αιτήσεων όσο και των νέων αιτήσεων και στα άλλα Τμήματα Αλλοδαπών της Αττικής**, έτσι ώστε να αποσυμφορηθεί το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών. Σε συνδυασμό με την ήδη υπό συζήτηση πρόταση του Υπουργείου για δημιουργία ενός ενιαίου Τμήματος Ασύλου για όλη την Αττική, κρίσιμη για τη συμβολή της στην αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος είναι πάντα η **ανάληψη πρωτοβουλίας για επαρκή στελέχωση της νέας υπηρεσίας.**

- **Απλοποίηση και τυποποίηση της ταχύρρυθμης διαδικασίας, χωρίς βέβαια καμία έκπτωση των εγγυήσεων**, και τον καθορισμό, με εγκύκλιο, συντομότερων προθεσμιών για την τελική απόφαση επί του αιτήματος, καθώς ο νόμος ορίζει τα ανώτατα χρονικά όρια.

2) Συνέντευξη αιτούντος άσυλο

Πρόταση : Η συνέντευξη του αιτούντος θα πρέπει να διενεργείται με βάση τις αναλυτικές κατευθυντήριες οδηγίες της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες που αφορούν τη συνέντευξη του αιτούντος άσυλο. **Η υποβολή ερωτήσεων θα πρέπει να γίνεται απευθείας προς τον αιτούντα, εκείνος να απαντά στη γλώσσα του και η διερμηνεία να γίνεται μετά από την απάντηση του αλλοδαπού.** Οι ερωτήσεις θα πρέπει να εστιάζουν στους λόγους της ατομικής δίωξης του αιτούντος και θα πρέπει να ενθαρρύνεται στην έκθεση των γεγονότων που στηρίζουν το αίτημά του.

Εφόσον το Υπουργείο Δημόσιας Τάξης προσανατολισθεί προς την κατεύθυνση της οριστικής και αποτελεσματικής επίλυσης των ζητημάτων που έχουν τεθεί με την πρόσβαση στο

άσυλο στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, το οποίο ουσιαστικά φαίνεται να έχει επιφορτισθεί με τους αιτούντες άσυλο όλου του Νομού Αττικής, είναι αναγκαίο να αναζητήσει τρόπους σύννομης αντιμετώπισης του μεγάλου αριθμού των αιτούντων άσυλο. Σε αυτήν την περίπτωση, για την αποτροπή των καταχρηστικών αιτήσεων δεν θα χρειάζεται να παρακάμπτονται οι διεθνείς και εθνικές ρυθμίσεις για την προστασία των προσφύγων, με την άρνηση παραλαβής αιτημάτων ή με την απαίτηση απόδειξης κατοικίας για την παραλαβή του αιτήματος. Τέλος η αναμόρφωση του νομοθετικού πλαισίου για το άσυλο, με βάση τις προς ενσωμάτωση κοινοτικές Οδηγίες, δεν μπορεί να αποτελεί άλλοθι για τη διαιώνιση της υπάρχουσας κατάστασης, η οποία χρειάζεται άμεση αντιμετώπιση όχι μόνο επειδή οι πρακτικές είναι αμφισβητούμενης νομιμότητας αλλά και επειδή οι παράπλευρες απώλειες της διοικητικής παθολογίας είναι πολύ σοβαρές».

II. ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΣΤΗΜΑΤΟΣ ΠΑΡΑΛΑΒΗΣ ΚΑΙ ΕΞΕΤΑΣΗΣ

Σε συνέχεια της διαπίστωσης, κατά τα ως άνω, ότι η πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών είναι μερική, κατ'εφαρμογήν ενός συστήματος μερικής παραλαβής αιτημάτων, οι ως άνω προτάσεις που διατυπώθηκαν είχαν στόχο την αποκατάσταση της δυνατότητας παραλαβής και εξέτασης όλων των αιτημάτων, προς εκπλήρωσιν της σχετικής έννομης υποχρέωσης της Διοίκησης, με την αντικατάσταση του παρόντος συστήματος μερικής παραλαβής με ένα ορθολογικό σύστημα καλών πρακτικών που θα επιτρέπει την πλήρη πρόσβαση. Ωστόσο, οι ατομικές περιπτώσεις αιτούντων άσυλο, ως προς τις οποίες έχει ζητηθεί η διαμεσολάβηση του Συνηγόρου του Πολίτη προκειμένου να τους δοθεί η δυνατότητα από τις αστυνομικές αρχές να ασκήσουν το νόμιμο δικαίωμά τους για κατάθεση αιτήματος ασύλου, υποχρεώνουν την Αρχή (άρθρο 3 παρ. 3 του Ν.3094/2003) να αξιολογήσει τα συγκεκριμένα κριτήρια, πλέον, τα οποία εφαρμόζονται για τη μερική και επιλεκτική παραλαβή αιτημάτων, και να προτείνει βραχυπρόθεσμα μέτρα για τη βελτίωσή τους, εξασφαλίζοντας όσο το δυνατόν μεγαλύτερη αξιοπιστία ακόμη και αυτού του συστήματος μερικής παραλαβής. Στόχος εν προκειμένω είναι να εξασφαλισθεί ότι το σύστημα παραλαβής, όσο αυτό εφαρμόζεται, θα επιτρέπει, έστω και καθυστερημένα, την πρόσβαση όλων όσων το επιθυμούν στις διαδικασίες ασύλου. Προς τούτο, η Αρχή απηύθυνε στα αρμόδια όργανα το υπ'αριθ. πρωτ. 1915.05.2.3/15.3.2005 έγγραφό της :

II. 1. Διαχείριση παλαιών αιτημάτων ασύλου :ο χρόνος υποβολής θα πρέπει να είναι το βασικό κριτήριο για την πρόταξη της εξέτασης ενός αιτήματος

«Όσον αφορά τις παλαιές αιτήσεις ασύλου, δηλαδή τους αιτούντες-κατόχους Σημειωμάτων τα οποία ανανεώνουν ανά τρίμηνο, εκτιμάται ότι η παλαιότητα της υποβολής της αρχικής αίτησης, θα πρέπει να είναι ένα κριτήριο πρόταξης της εξέτασής τους (δακτυλοσκόπηση, συνέντευξη και παραλαβή «ροζ κάρτας»). Το εν λόγω κριτήριο προβάλαμε όσον αφορά τον χειρισμό της αναφοράς (αριθ. πρωτ. 19925/9.11.2004) του κ. R.N., υπηκόου Αφγανιστάν, ο οποίος είχε υποβάλει αίτημα ασύλου για πρώτη φορά στις 18.11.2002 και μέχρι την 20^η.1.2005 δεν είχε ξεκινήσει η διαδικασία εξέτασης της αίτησής του. Σε τηλεφωνική επικοινωνία της κ. Καλλιόπης Στεφανάκη με τον δεύτερο εξ υμών, επισημάνθηκε η πέραν κάθε ευλόγου ορίου καθυστέρηση στην εξέταση του αιτήματος και επιβεβαιώθηκε ότι το εν λόγω αίτημα είναι από τα παλαιότερα που εκκρεμούν για εκκίνηση της διαδικασίας εξέτασης. Στη συνέχεια επισημάναμε ότι η παλαιότητα είναι ένα κριτήριο το οποίο θα πρέπει να συνεκτιμηθεί με τα υπόλοιπα για την

προώθηση της διαδικασίας, και πράγματι, στις 26.1.2005 ο ενδιαφερόμενος παρέλαβε τη «ροζ κάρτα».

Στο πλαίσιο των παλαιών αιτήσεων, έχει αναφερθεί στην Αρχή (αριθ. πρωτ. 1419/26.1.2005 δια της δικηγόρου Εύας Φακίνου, εκπροσώπου του Δικτύου Κοινωνικής Υποστήριξης Προσφύγων και Μεταναστών) και η περίπτωση του Μ. Α. του Η. και της Α., υπηκόου Ιράκ, γεννηθέντος το 1979, ο οποίος είχε καταθέσει το αρχικό του αίτημα στις 12.3.2003, είχε τελευταία ημερομηνία συνέντευξης στις 29.12.2004 και, κατά τους ισχυρισμούς του, όταν εμφανίστηκε, απεπέμφθη από το Τμήμα χωρίς να του χορηγηθεί η ανανέωση του τριμήνου. Όταν επαναπροσήλθε, του σημειώθηκε στην αίτηση η πρόταση διακοπής. Παρακαλείσθε για ενημέρωση της Αρχής για την εξέλιξη της εξέτασης του ανωτέρω αιτήματος».

II.2. Διαχείριση νέων αιτημάτων ασύλου : ο κανόνας της παραλαβής-πρόσβασης είναι η τήρηση απόλυτης σειράς προτεραιότητας με μόνο κατ'εξαιρέσει εφαρμογή κοινωνικών κριτηρίων για την απόκλιση από αυτήν

Όσον αφορά τις νέες αιτήσεις ασύλου, δηλαδή τους το πρώτον προσερχομένους για υποβολή αιτήματος, όπως προκύπτει από τις διαπιστώσεις της αυτοψίας, ορίζεται ημερησίως ένας αριθμός αιτημάτων που μπορούν να παραληφθούν και ο αριθμός αυτός μοιράζεται μεταξύ ατομικών αιτημάτων και αιτημάτων που κατατίθενται με εκπροσώπηση δικηγόρου. Για τα ατομικά αιτήματα, τα κριτήρια που εφαρμόζει το Τμήμα Αλλοδαπών προκειμένου να παραλάβει αιτήματα και ενίοτε να χορηγήσει και «ροζ κάρτες», είναι κατά βάση κοινωνικά, δηλαδή, το ότι πρόκειται για οικογένειες με ανήλικα παιδιά, εγκύους, ασθενείς κλπ. Από τους υπόλοιπους αλλοδαπούς, που συνωστίζονται έξω από το Τμήμα, παραλαμβάνονται πολύ λίγα αιτήματα και αυτά με κριτήριο, κυρίως, την εθνικότητα, εάν, δηλαδή, προέρχονται από χώρα η οποία παράγει πρόσφυγες ή χρήζοντες ανθρωπιστικής προστασίας (π.χ. Αφγανοί). Τα εν λόγω κριτήρια δεν εφαρμόζονται στα αιτήματα που κατατίθενται με εκπροσώπηση δικηγόρου.

Στο πλαίσιο αυτό, καταγράφονται οι παρακάτω ατομικές περιπτώσεις οι οποίες έχουν απευθυνθεί στον Συνήγορο του Πολίτη ως περιπτώσεις αιτούντων άσυλο οι οποίοι δεν μπόρεσαν να έχουν πρόσβαση στη διαδικασία ασύλου, καθώς δεν φαίνεται να εφαρμόζεται ως προς αυτούς κάποιο κοινωνικό κριτήριο.

Α) Αναφορά (αρ. πρωτ. 1915/3.2.2005) μέσω του Ελληνικού Συμβουλίου για τους Πρόσφυγες (ΕΣΠ), 21 αιτούντων άσυλο, οι οποίοι έχουν προσέλθει, κατά τους ισχυρισμούς τους, επανειλημμένως στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών και δεν έχει παραληφθεί η αίτηση ασύλου, με αποτέλεσμα να ζητηθεί η συνδρομή του ΕΣΠ. Πρόκειται για τους : Α.Μ. (Αφγανός, 1983), F.I. (Μαυριτανός, 1974), S.S. (Σουδανός, 1978), S.A. D. (Αφγανός, 1984), R.S. (Αφγανός, 1984), M.J. (Αφγανός, 1986), R.M.H. (Αφγανός, 1983), R.M. (Αφγανός, 1986), Η. Α.Κ. (Αφγανός, 1982), F.A. (Αφγανός, 1986), Ν. Μ.(Αφγανός, 1986), Α.Η. (Αφγανός, 1986), G.R. (Αφγανός, 1986), J.M. (Αφγανός, 1986), Η.Η. (Αφγανός, 1986), Ν.Ν. (Αφγανός, 1988), Η.Ι. (Σουδανός, 1981), Μ.Ε. (Μπαγκλαντές, 1986), Ε.Ε.(Αφγανός, 1984), Μ.Η. (Ιρανός, 1974), Α. J. (Αφγανός, 1984).

Β) Αναφορά (αριθ. πρωτ. 3400/25.2.2005) που κατατέθηκε την ημέρα της αυτοψίας στους εκπροσώπους του Συνηγόρου του Πολίτη από τέσσερις αλλοδαπούς, έξω από το Τμήμα Αλλοδαπών, οι οποίοι ισχυρίζονται ότι παρουσιάστηκαν στο Τμήμα εκείνο το πρωί (ώρα 8.45, Τρίτη 22.2.2005), και απεπέμφθηκαν από τους αστυνομικούς, ενώ, ταυτόχρονα, πάντα σύμφωνα με τους ισχυρισμούς τους, οι υπάλληλοι τους έσκιζαν τις αιτήσεις και τους είπαν να μην επανέλθουν στο Τμήμα. Πρόκειται για τους Ν.Σ., Α.Μ., G.Q. και Κ., υπηκόους Πακιστάν, προέλευσης από Κασμίρ.

Κατ'αρχάς πρέπει να επισημανθεί ότι αξιολογείται ως θετική η λήψη υπ'όψιν από τις αστυνομικές αρχές κοινωνικών κριτηρίων εφόσον βέβαια προσκομίζονται, όπου απαιτείται, τα

απαραίτητα αποδεικτικά, στα οποία θεμελιώνεται η συνδρομή του κοινωνικού κριτηρίου. Ωστόσο η Διοίκηση οφείλει να προβλέψει την δυνατότητα πρόσβασης και μεμονωμένων αιτούντων άσυλο οι οποίοι δεν πληρούν κανένα κοινωνικό κριτήριο, διότι, άλλως, με δεδομένη την άφιξη συνεχώς νέων αιτούντων, οι εν λόγω αιτούντες δεν θα έχουν ποτέ ευκαιρία πρόσβασης. Επίσης, η παραλαβή με κριτήριο την εθνικότητα δεν μπορεί να είναι απόλυτη, καθώς ειλικρινείς αιτούντες άσυλο μπορεί να προέρχονται και από χώρες που γενικά δεν παράγουν πρόσφυγες. Εξάλλου, το κριτήριο αυτό είναι κατά νόμον (άρθρο 24 του ν.1975/1991) κρίσιμο για την εξέταση ενός αιτήματος και όχι για την παραλαβή του. Εκτιμάται συνολικά ότι ο κανόνας της παραλαβής, και άρα της πρόσβασης, θα πρέπει να είναι, καταρχήν, η απόλυτη σειρά προτεραιότητας, ανεξαρτήτως εθνικότητας, ενώ η εφαρμογή των κοινωνικών κριτηρίων να γίνεται κατ'εξαιρέσειν, σε ένα επόμενο στάδιο, προκειμένου να προταχθεί η εξέταση, και όχι μόνο η παραλαβή, ενός αιτήματος. Υπό το ίδιο σκεπτικό, εκτιμάται ότι ο ως άνω κανόνας, με τις εξαιρέσεις του, θα πρέπει να καταλαμβάνει και τις αιτήσεις που υποβάλλονται με εκπροσώπηση δικηγόρου, ως προς τις οποίες, με βάση τη σημερινή πρακτική, όχι μόνο δεν εφαρμόζονται τα κοινωνικά κριτήρια, αλλά και ενοούνται, χωρίς προφανή αιτιολογία, έναντι των κατά μόνας αιτημάτων. Και τούτο διότι, βάσει του συστήματος που εφαρμόζεται σε αυτήν την κατηγορία αιτήσεων, ένας αιτών άσυλο που εκπροσωπείται από δικηγόρο μπορεί να προσδοκά ότι, έστω και καθυστερημένα, θα μπορέσει να καταθέσει αίτημα ασύλου, ενώ δεν ισχύει το ίδιο για εκείνον που αναμένει στην ουρά, έξω από το Τμήμα.

Είναι αυτονόητο ότι η εκ μέρους των παραπάνω αιτούντων άσυλο προσφυγή στον Συνήγορο του Πολίτη, δεν αποτελεί σε καμία περίπτωση λόγο πρόταξης του αιτήματός του. Αντιθέτως ο Συνήγορος του Πολίτη ζητά, με αφορμή τις εν λόγω περιπτώσεις, να εφαρμοσθούν τέτοια κριτήρια, ώστε να μην αποκλείονται ολότελα από την κατάθεση αιτήματος και να τους δίνεται η δυνατότητα, έστω και καθυστερημένα να καταθέσουν. Φυσικά, η αποπομπή των ενδιαφερόμενων και η καταστροφή των εγγράφων τους είναι ένα φαινόμενο το οποίο, εφόσον ευσταθούν οι ισχυρισμοί των αναφερόμενων, θα πρέπει να αποφεύγεται οπωσδήποτε. Με την εν λόγω διευκρίνιση του τρόπου παρέμβασης της Αρχής όσον αφορά τις ατομικές περιπτώσεις συμπληρώνονται οι διαπιστώσεις της αυτοψίας και οι συνολικές προτάσεις της Αρχής όσον αφορά το ζήτημα της παραλαβής των αιτημάτων ασύλου από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, με κοινοποίηση των δύο εγγράφων και στους αναφερόμενους, προκειμένου να καταστεί σαφές το πεδίο διαμεσολάβησης του Συνηγόρου του Πολίτη στις συγκεκριμένες αναφορές».

II.3 Η απαίτηση απόδειξης κατοικίας δεν επιτρέπεται να τίθεται ως προϋπόθεση παραλαβής του αιτήματος

«Τέλος, ένα επιμέρους ζήτημα της διαδικασίας έχει τεθεί με την απαίτηση προσκόμισης **μισθωτηρίου ή δήλωσης φιλοξενίας** για την απόδειξη του τόπου κατοικίας, προκειμένου να ορισθεί η κατά τόπον αρμοδιότητα των Τμημάτων Αλλοδαπών.

Το ζήτημα έχει τεθεί στην Αρχή με αναφορές με αριθ. πρωτ. 10266/7.6.2004 μέσω της *Διεθνούς Αμνηστίας* και 10677/11.6.2004 του *Οικουμενικού Προγράμματος Προσφύγων*. Στη δεύτερη εξ αυτών οι αιτούντες ισχυρίζονται είτε ότι δεν προωθείται η εξέταση του αιτήματος διότι δεν μπορούν να προσκομίσουν μισθωτήριο ή δήλωση φιλοξενίας (Μ.Α.του Κ., Πακιστάν, καταγωγής Κασμίρ, με πρόβλημα υγείας, αρχικό αίτημα 18.8.2003, του είχε ορισθεί ημερ. Συνέντευξης την 10.8.2004), είτε ότι, ενώ προσκομίζεται το αποδεικτικό κατοικίας, δεν πραγματοποιείται διόρθωση της ταχυδρομικής διεύθυνσης, ώστε να διασφαλισθεί ο αλλοδαπός από ενδεχόμενη διακοπή εξέτασης του αιτήματος (Τ.Α., υπήκοος Αιθιοπίας, αρχικό αίτημα 12.3.2004, του είχε ορισθεί ημερομηνία συνέντευξης 8.9.2004). Παρακαλείσθε να μας ενημερώσετε για την εξέλιξη των αιτημάτων των ανωτέρω δύο αλλοδαπών.

Τονίζεται ότι η προσκόμιση του εν λόγω δικαιολογητικού δεν θα πρέπει να αποτελεί προϋπόθεση για την κατάθεση και παραλαβή ενός αιτήματος ασύλου, έτσι ώστε να καθίσταται

εμμέσως πρόσθετος όρος, η μη πλήρωση του οποίου θα οδηγεί εν τοις πράγμασι σε αποκλεισμό. Η προσκόμιση του εν λόγω δικαιολογητικού είναι κρίσιμη για τη διαβίβαση (ώστε να αποσυμφoreείται το Τμήμα Αλλοδαπών) και όχι για την παραλαβή του αιτήματος, ως προς την οποία δεν τίθεται καμία προϋπόθεση (άρθρο 1 της Σύμβασης της Γενεύης και του π.δ. 61/1999). Σχετικά με την άρνηση άλλων Τμημάτων Αλλοδαπών να παραλάβουν αιτήματα ασύλου και την παραπομπή των αιτούντων στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, βλ. τις διαπιστώσεις της αυτοψίας».

II.4 Ανταπόκριση της Διοίκησης

Ως εξέλιξη στην ως άνω παρέμβαση της Αρχής αναφέρεται η αποστολή εγγράφου εκ μέρους της Δ/σης Αλλοδαπών του Υπουργείου Δημόσιας Τάξης (αριθ. πρωτ. 5401/1-227241/4.4.2005), με το οποίο η Διοίκηση αφενός αναγνώρισε την κρισιμότητα των προβλημάτων-αδυναμιών που κατέγραψε ο Συνήγορος του Πολίτη στο Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών, αφετέρου ενημέρωσε την Αρχή ότι συστάθηκε και λειτουργεί στο Υπουργείο Δημόσιας Τάξης άτυπη επιτροπή (με μέλη στελέχη του Υπουργείου και εκπρόσωπο της Ύπατης Αρμοστείας του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες και αρμοδιότητα τη διαβούλευση για τα θέματα ασύλου), η οποία έχει ασχοληθεί και με το ζήτημα της παραλαβής αιτημάτων ασύλου από το Τμήμα Αλλοδαπών Αθηνών και θα υποβάλει σχετική εισήγηση με προτάσεις για τη διευθέτηση των ζητημάτων. Από προφορικές επαφές με τα αρμόδια διοικητικά όργανα η Αρχή, αφενός πληροφορήθηκε ότι οι προτάσεις της ελήφθησαν σοβαρά υπόψη κατά τη συνεδρίαση της Επιτροπής με το αντίστοιχο θέμα, αφετέρου διαπιστώθηκε ότι έχει δρομολογηθεί η υλοποίηση της πρότασης για την αύξηση του προσωπικού του Τμήματος Αλλοδαπών Αθηνών. Όσον αφορά το σύστημα μερικής παραλαβής αιτημάτων και τα κριτήρια τα οποία εφαρμόζονται, δεν είχε υπάρξει μέχρι τα τέλη Απριλίου καμία αλλαγή των πρακτικών.